

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1925.

Första kammaren.

Nr 26.

Lördagen den 25 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 24, första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7 samt kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om införande av proportionellt valsätt vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med föreskrifter angående medgivande i vissa fall av undantag från gällande bestämmelser om inkomst- och förmögenhetsskatt m. m.; och

nr 23, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å ledbultkättingar av mindre diameter än 6 mm. ledbult.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 193, 194, 195 och 212 §§ utsökningslagen m. m. dels ock en i anledning av propositionen väckt motion. Om ändring i utsökningslagen m. m.

Genom en den 20 februari 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 77, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 193, 194, 195 och 212 §§ utsökningslagen; och
- 2) lag om meddelande av underrättelse i visst fall före vräkning ur tjänst m. m.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft en av herr *Dahlén* m. fl. inom andra kammaren väckt, likaledes till lagutskott hänvisad motion, nr 298, i vilken hemställts, att riksdagen måtte, med underkännande av propositionen i vad anginge ändring av 193 § utsökningslagen, i stället antaga i motionen föreslagen lydelse av sagda paragraf.

Om ändring
utsöknings-
lagen m. m.
(Forts.)

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt,

- 1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas; samt
- 2) att den i anledning av propositionen väckta motionen, i vad den icke kunde anses besvarad genom utskottets hemställan under 1), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herr *Hederstierna*, som, med instämmande av herrar *Rogberg*, *Edw. Larson*, *Lyberg*, *Jansson* i Edsbäcken, *Johansson* i Brånalt och *Christenson* i Södertälje, anfört:

»Det synes vara lämpligt att, på sätt Kungl. Maj:t i 193 § utsökningslagen föreslagit, stadga rätt för utmätningsman att, där förhållandena därtill föranleda, medgiva skäligt anstånd, men torde det icke böra överlätas åt utmätningsmannen att bestämma huru lång anståndstid som helst, utan synes denna tid böra begränsas till högst fyra dagar utöver den i 1 mom. stadgade tid. På grund härav hemställer jag, att riksdagen måtte besluta, att 2 mom. uti 193 § utsökningslagen skall hava följande lydelse:

Utmätningssmannen äge, där förhållandena därtill föranleda, medgiva skäligt anstånd med vräkningen, dock högst fyra dagar utöver den i 1 mom. stadgade tid.»

Herr **Lyberg**: Herr talman! Enligt det föreliggande lagförslaget skall aldrig ett vräkningsutslag kunna verkställas utan minst fyra dagar därförut meddelad underrättelse. Mot denna bestämmelse har ingen inom lagutskottet haft något att erinra. Enligt förslaget skall emellertid därjämte utmätningsmannen ha möjlighet att ytterligare medge skäligt anstånd, »där förhållandena därtill föranleda». Inte heller mot en sådan möjlighet att giva ytterligare anstånd har någon inom lagutskottet haft särskilda erinringar att göra. Men halva utskottet har ansett, att denna bestämmelse om ytterligare anstånd bör ha en begränsning uppåt, att en maximitid skall utsättas och utmätningsmannen icke kunna ge sådant ytterligare anstånd utöver en tid av fyra dagar. Till denna uppfattning har jag anslutit mig redan på grund av den i allmänhet av mig hävdade uppfattningen, att rättsfrågor icke böra lämnas till verkställande myndigheters fria prövning utan mycket klara direktiv och stränga begränsningar i själva lagen.

För denna uppfattning kan emellertid, synes det mig, i detta speciella fall åberopas särskilt kraftiga skäl.

Först och främst är det ju så, att man här rör sig med ganska ömtåliga frågor. Man får förutsätta, att en utmätningsman har att ta ställning i en mycket vansklig situation, då han är utsatt för ganska hårda pressningar från ömse håll; och fråga är, om man verkligen kan begära av en utmätningsman, att han skall behärska en sådan situation.

Vidare får man inte glömma, att ett vräkningsutslag alltid är baserat på en dömande myndighets konstaterande av en olaglighet eller en rättsstridighet, mot vilken utslaget vänder sig. Det har regelmässigt föregåtts av privata anmängningar och erinringar till vederbörande; det har föregåtts av delgivning av ansökning om vräkning, av själva utslagets meddelande, varom givetvis bägge parterna i regel ha skaffat sig underrättelse, och slutligen föregåtts, om lagförslaget vinner riksdagens bifall, av en särskild underrättelse om exekutionen. Det synes mig då icke vara rimligt att ytterligare låta parterna räkna med möjligheten av ett anstånd på tämligen obestämd tid. Jag anser, under sådana förhållanden, att man så mycket mindre kan godkänna en anståndsbestämmelse utan maximitid, som det ju är så, att dessa underrättelse- och anståndsbestämmelser icke skola gälla endast för de ofta mycket ömmande fall, då vräkningsbeslut meddelas under löpande legotid i anledning av underlåtenhet att betala

arrende- eller hyresavgift, utan det har ansetts nödvändigt att göra dem generala, göra dem tillämpliga i *alla* fall av vräkning, sålunda även då vräkningsbeslutet föranletts därav, att en hyresgäst eller arrendator sitter kvar, trots det att legotiden är ute.

*Om ändring i
utsöknings-
lagen m. m.
(Forts.)*

Efter min erfarenhet torde dessa senare fall vara de oftast förekommande, så vitt angår nyttjanderätt till fast egendom på landet — till jordbruksfastighet —, ty vederbörande fastighetsägare drar sig i det längsta för att under legotiden söka avhysning av en arrendator på en jordbruksfastighet, ehuru denne underlåter att betala arrendet. Han väntar till dess legotiden är ute, träffar avtal med en ny arrendator och är naturligtvis under sådana förhållanden så mycket mera angelägen och berättigad att bli av med den försumlige arrendatorn vid legotidens utgång. Så vitt jag kan förstå, kan det starkt ifrågasättas, om de ifrågasatta bestämmelserna överhuvud taget borde vara tillämpliga för sådana fall. Men då det, som sagt, har ansetts nödvändigt att göra så, synes mig dessa fall kräva, att man inte går in för en bestämmelse, som ger utmätningssmannen möjlighet, kanske skyldighet att ytterligare låta den tid utsträckas, under vilken det förberedande handräkningsförfarandet pågår.

Jag har alltså i sak anslutit mig till den reservation, som avgivits, och vill hemställa om bifall till densamma i sak. Emellertid vidlåder själva klämman en formell oegentlighet *dels* så till vida att densamma talar om *moment* i stället för *stycke* och *dels* på det sättet, att den icke ansluter sig till utskottets förslag. Jag tillåter mig därför hemställa,

att kammaren måtte besluta, att, med bifall i övrigt till vad utskottet föreslagit, andra stycket i 193 § utsökningslagen skall hava följande lydelse: — — — (lika med reservationen) utöver den i första stycket stadgade tid.

Herr Klefbeck: Som den föregående talaren angav i början av sitt anförande, så äro utskottet och reservanterna fullständigt ense i själva huvudsaken. Sedan förekommer det i 193 § en undantagsbestämmelse, som skulle träda i tillämpning vid alldeles särskilda undantagsfall, och det är i fråga om den, som olika meningar ha gjort sig gällande inom utskottet.

Den föregående talaren gav, synes det mig, en i någon mån missvisande belysning åt den här bestämmelsens innebörd, då han sade, att densamma skulle ge anledning till att parterna »räknade med» ett anstånd på obestämd tid. Som jag har fattat det, så skulle just karaktären av undantagsbestämmelse åstadkomma, att ingen gärna kan ha rätt att räkna med någon ytterligare förmån, än den som i huvudbestämmelserna är angiven; men att denna bestämmelse skulle öppna möjlighet i särskilt ömmande fall för personer att få åtnjuta något längre anståndstid med vräkning än under andra omständigheter. Denna olika syn på saken förefaller mig vara av ganska avgörande betydelse. Ty skall bestämmelsen ge en hänvisning åt en mindre samvetsgrann hyresgäst att söka utnyttja alla lagens möjligheter, då tror jag inte vi äro många, som äro med därpå; men är det så, att lagens mening är att hjälpa en och annan person, som i ytterligt svåra undantagsfall kommer i ett bekymmersamt läge, då menar jag att bestämmelsen kan ha en ganska stor uppgift att fylla.

Vad sedan själva saken beträffar, så vill jag i anslutning till vad departementschefen anförut påpekat, att denna bestämmelse icke innebär någon nyhet, utan i ganska hög grad allaredan praktiserats. Detta framgår av de från de olika myndigheterna inkomna yttrandena. Dessa vitsorda, att det redan nu allmänt brukas, att utmätningssmännen lämna anstånd med vräkningar. Det påpekas också, att där ömmande omständigheter föreligga, har sådant anstånd lämnats ända intill 14 dagar. Men å andra sidan uttalar departementschefen, att om utmätningssmannen skulle lämna för långt anstånd, skulle detta komma att betrakta såsom tjänstefel. Även framhålles det, att det kan bliva mycket

Om ändring i
 utsköknings-
 lagen m. m.
 (Forts.)

svårt att fastslå en viss maximitid, då nämligen förhållandena för olika personer kunna vara i hög grad olika.

Vi ha därför ansett, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag å ena sidan skulle giva verklig hjälp åt en mycket nödställd person i hans bekymmersamma läge, men å andra sidan icke medföra några av de befarade konsekvenser, som av den förste ärade talaren och i reservationen givits uttryck åt, och det är därför, som jag, herr talman, skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hederstierna: Jag beklagar, att jag inte var närvarande från början, så att jag hörde vad herr Lyberg då sade till försvar för min reservation, men jag är övertygad om, att jag kan instämma i det. Vi voro i utskottet allihop överens om bifall i stort sett till Kungl. Maj:ts proposition.

Det har ju förelegat fall, då dessa, som skulle vråkas, ha blivit något bryskt avhysta, och man har nu velat medge dem denna respittid, som propositionen föreslår. Jag skall då säga, att jag är inte så förfärligt övertygad om att det här kommer att ha så rysligt stor effekt, därför att nu är det ju så, att husägarna, fastighetsägarna, vem det nu är, utverka sig ett vråkningsbeslut, och sedan dröja de veckor och månader, kanske, innan de påkalla verkställighet. Då insöves naturligtvis den, som sitter i lägenheten, i den tron, att det här vråkningsbeslutet i och för sig är ingenting farligt. Nu kan det mycket väl komma att gå till så, att då fastighetsägaren fått sitt vråkningsbeslut, så delger han det, men sedan väntar han inte bara de fyra dagarna utan veckor och månader med att fullfölja det, och då blir det inte mycket glädje med en sådan här respittid. Men förslaget innebär ju ett försök, och ingen av oss, som varit med om frågan i utskottet, har något emot propositionen, utan vi hoppas, att den skall ha åsyftad verkan.

Vad som skiljer majoritet och minoritet i utskottet, det är 2 mom. i 193 §, där majoriteten i likhet med Kungl. Maj:t anser, att det skall bero på utmätningssmannen att utmäta tiden ännu längre än de fyra dagarna, där förhållandena därtill föranleda, under det att minoriteten anser att man ändå får lov att begränsa tiden något. Vi ha föreslagit, att den skulle begränsas till fyra dagar utöver den i 1 mom. stadgade tid. Orsaken till att vi gjort det, har naturligtvis varit, att man får ju visserligen ha allt möjligt medlidande med dem, mot vilken verkställighetsåtgärden är riktad, men man måste ju i alla fall tänka på, att det gäller även andra intressen. Det gäller fastighetsägarens, husägarens intresse och även dens, med vilken husägaren eller fastighetsägaren kan ha träffat avtal om att han skall flytta in i stället. Då får man ju inte ställa det så, att den ene utmätningssmannen har den principen att vänta en längre tid, kanske till nästa fardag, en annan blir strängare och säger att flyttningen får lov att ske genast, utan man måste skapa en viss enhetlighet i lagtillämpningen i alla fall. Och då det nu gäller personers intressen, som verkligen äro lagligen berättigade att komma in i en lägenhet, får man ju bestämma den tiden ganska kort. Det är därför, vi föreslagit, att denna förlängningstid skall räknas till högst fyra dagar utöver den i 1 mom. stadgade tiden. Det gäller ju här folk, som icke ha några lagliga rättigheter, och de få väl finna sig i att vika för dem, som ha lagliga rättigheter.

Sedan är det en småsak här. Jag har i reservationen kallat första stycket för 1 mom. Det är inte i överensstämmelse med vad man i allmänhet nu brukar. Men det är i enlighet med utskökningslagens terminologi, där sådana här stycken mot vårt nuvarande bruk kallas för moment, som reservationen är skriven.

Jag hemställer således om bifall till det yrkande, som framstälts av den förste ärade talaren.

Herr statsrådet Nothin: Herr talman! Det är med stor tillfredsställelse, som jag konstaterar, att första lagutskottet ställt sig enhälligt bakom själva huvud-

spörsmålet, nämligen att vräkning icke skall få verkställas, förrän vederbörande beviljats en viss skälig respittid. Det har meddelats mig åtskilliga fall, där vräkning satts i scen på ett synnerligen hårdhänt sätt, och jag tror därför, att det är till stort gagn, att denna förändring blir genomförd.

*Om ändring i
utsöknings-
lagen m. m.
(Forts.)*

Den punkt, där meningsskiljaktighet råder, är, som redan framhållits, mera en detaljsak och jag förstår väl de betänkligheter, som framförts, men jag tror farhågorna äro överdrivna.

Så vitt jag förstått, äro dessa farhågor av två slag.

Dels har det framhållits, att ett allt för långt anstånd skulle kunna bereda svårigheter för en nyinflyttande arrendator eller hyresgäst. Det är alldeles riktigt, att så kan bli fallet, men dessa svårigheter ha inträffat redan på ett tidigare skede, ty ett vräkningsbeslut kan ju inte utverkas genast, utan det tar åtskillig tid. Jag tror därför, att när frågan kommit så långt fram, att utmätningsmannen har att fatta ståndpunkt till frågan, huruvida särskilt anstånd bör beviljas eller icke, då har redan denna nya hyresgäst eller arrendator måst ordna för sig provisoriskt med bostad på annat håll, och ett längre eller kortare ytterligare uppskov betyder därför icke så mycket för honom. Emellertid är det ingalunda meningen, att dessa längre anstånd skola bli någon regel. De böra icke beviljas, där det länder någon annan till verkligt men, och de böra beviljas endast där särskilda skäl tala därför. Jag vill som ett exempel nämna det fall, att den som skall vräkas skulle komma att stå utan bostad, utan tak över huvudet och att lägenheten i fråga icke behöves för någon annan för ögonblicket. Att under dylika omständigheter beslutet skulle bringas till verkställighet utan skälig respittid, synes icke vara billigt.

Den andra betänklighet, som har yppats mot förslaget i denna del, är, att vederbörande utmätningsman skulle bli utsatt för påtryckningar av vederbörande och ibland komma i en svår mellanställning. Härvid må erinras om vad som är upplyst i propositionen, nämligen att det redan nu utan särskilt stöd i lagen tillämpats ett förfarande, varigenom utmätningsmannen i ömmande fall har beviljat anstånd under längre eller kortare tider. Jag förbiser ingalunda, att utmätningsmannens ställning blir svårare, om lagen medger honom att bevilja anstånd och om alltså den som skall vräkas kan åberopa ett visst lagstadgande. Men med det villkor, som är knutet till rätten att medgiva anståndet: *om förhållandena därtill föranleda*, tror jag inte, det är någon risk för att dessa intressekollisioner kunna medföra alltför stora svårigheter.

Jag är därför av den uppfattningen, att de farhågor, som kommit till uttryck i reservationen, och som jag väl förstår, icke äro så starkt grundade, att man behöver tveka att biträda utskottsmajoritetens hemställan.

Herr Åkerman: Herr talman! Efter herr statsrådets anförande har jag icke mycket att tillägga. Jag kan inskränka mig till att säga, att då man nu vill medge utmätningsmannen denna rättighet att i ömmande fall bevilja ytterligare ett anstånd, vore det ändå stor skada att så där stelt fastslå tiden till fyra dagar, ty det kan dock finnas fall, då det skulle behövas ett par dagar till, och då står han där och kan icke medge de dagarna. Det är detta, jag tycker är felet med reservationen, fast jag mycket väl kan förstå, att reservanterna känna en viss ångslan för att så där ge utmätningsmännen lösa tyglar. Men om man vill undvika en sådan stelhet och ändå tråkigare situationer, tror jag allt ändå, att man bör följa lagutskottets hemställan och icke fastställa någon begränsning.

Lagrådet hade för sin del föreslagit åtta dagar, men detta tyckte departementschefen var för kort tid. Alltså får jag säga att dessa 4 dagar äro i mitt tycke alldeles för kort tid.

Nu har det också talats om en del andra fall, som lagen får tillämpning

Om ändring i
 utsköknings-
 lagen m. m.
 (Forts.)

på. Herr Lyberg vidrörde särskilt de frågorna, men jag tror ändå, att de här ömmande fallen, som det är fråga om, icke komma under de av herr Lyberg anförda exemplen utan att det naturligtvis egentligen blir de fall, då hyresgästen står blottställd utan tak över huvudet och förhållandena äro sådana, att utmättningsmannen icke kommer att ställa till något förfång för andra. Att då ge honom denna frihet, som hittills brukats i praxis och som, enligt vad man försport, icke vållat någon olägenhet, tror jag aldrig kan vara farligt, och därför hemställer jag, att herrarna måtte godkänna lagutskottets förslag.

Herr Lyberg: Herr talman! Jag har begärt ordet för att säga, att då utskökningslagen i sin terminologi synes i allmänhet använda ordet »moment» i stället för »stycke», som skulle vara ett mera egentligt uttryck för vad som nu är fråga om, har jag ingen anledning att vidhålla mitt formella ändringsyrkande i denna del utan frånträder således detsamma, i vad det avsåg utbyte av ordet »moment» mot »stycke».

Jag ber emellertid att få konstatera, att herr justitieministern nyss uttryckte sin belåtenhet med att lagutskottet i allt väsentligt velat följa propositionens innehåll.

Då justitieministern förklarade, att bestämmelsen icke finge i ett visst fall tillämpas på det sätt, som vi företrädare för reservationen tänkt oss, att den skulle kunna tillämpas, måste invändas, att det icke är sagt, att en utmättningsman följer dessa direktiv eller ens vet, att sådana direktiv äro givna. Han har så mycket mindre anledning att tänka på detta, som den begränsning, som ges enligt propositionen: »där förhållandena därtill föranleda», och som för övrigt upptagits i reservationen, ju är mycket obestämd.

Jag vill dessutom passa på att göra en liten erinran mot utskottets ärade ordförande. Han sade, att lagrådet tillstyrkt en längre anståndstid, en tid av högst åtta dagar. Ja, det är precis detsamma, som föreslås i reservationen, ty den tid, varom lagrådet talar, är den *sammanlagda* underrättelse- och anståndstiden eller sålunda det anstånd, som enligt reservationen erhålles efter meddelad underrättelse, fyra dagar plus, genom anstånd, fyra dagar, alltså summa åtta dagar.

Nu har det sagts, att det bör vara ganska lätt för en utmättningsman att avgöra, om sådana förhållanden, om vilka här är fråga, verkligen också föreligga. Jag vill då nämna ett exempel, hämtat från min egen erfarenhet. En fastighetsägare kom till mig för några dagar sedan och sade: »Jag har på ett småbruk en arrendator, som icke betalat sitt arrende på ett par, tre år. Han har varit åtalad för olovligt tillgrepp. Jag har dock väntat till dess legotiden är ute, och nu vill jag bliva av med honom. Han har stor familj, och det är ju synd om den, men jag har utarrenderat småbruket till en annan, som också har stor familj och som måste lämna sitt lilla småbruk, därför att en järnvägslinje dragits tvärs igenom det hus, som han bebor.» — Nå, hur skulle nu en utmättningsman eventuellt ställa sig i detta fall, om lagförslaget bifölles? Han skulle säkerligen få mycket svårt att låta bli att taga hänsyn till de för honom påvisade ömmande omständigheterna och lämna anstånd på relativt obestämd tid, och därmed tillskynda den andra familjen, vilken ju icke är formellt part i målet, mycket stora bekymmer.

Herr Åkerman: I anledning av det anförda exemplet vill jag nämna, att det blir väl mycket lättare för en utmättningsman att taga någon hänsyn, när lagen ger honom rättighet därtill, än förut, då han utan bemyndigande lämnat skäligt anstånd.

I det av herr Lyberg anförda fallet tror jag emellertid, att det icke skulle

bli något anstånd. Men det blir ju en skälighetsprövning i varje förckommande fall, och det tror jag icke, att man nu behöver oroas sig för.

*Om ändring i
utskottets
lagen m. m.
(Forts.)*

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som förordats i den av herr Hederstierna vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hederstierna* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, som förordats i den av herr Hederstierna vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nejpropositionen.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 60, i anledning av väckta motioner med förslag till ändrad instruktion för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kolonisationsfrågans inriktande på rikets kolonisation.

*Ang. ökad
kolonisation
inom andet.*

Uti en inom första kammaren väckt motion, nr 164, hade herr *Lindhagen*, med instämmande beträffande motionens yrkande av herrar *Luterkort*, *Wallés*, *Alexis Björkman*, *Ström* och *Carl E. Eriksson*, hemställt, att riksdagen ville dels uttala sig för, att kolonisationsfrågan inriktades på rikets kolonisation och att detta borde ske genom en allmän av staten ledd nybyggesverksamhet, och dels för ändamålet för egen del besluta eller hos Konungen begära en lagstiftning i huvudsaklig anslutning till grunderna för jordkommissionens förslag till lag om statsåtgärder för bildandet av nya jordbruk.

Enahanda yrkanden hade framställts uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 169, av herr *Pettersson* i Hällbacken m. fl.

Motionerna, vilka hänvisats till lagutskott och överlämnats till andra lagutskottet, hade sedermera enligt överenskommelse mellan sistnämnda utskott och jordbruksutskottet hänskjutits till behandling i sammansatt andra lag- och jordbruksutskott, vilket i det nu ifrågakvarande utlåtandet på återopade grun-

Ang. ökad
kolonisation
inom landet.
(Forts.)

der hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motioner I:164 och II:169 måtte i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida och på vad sätt kolonisation å odlingsbar jord kunde genom statliga åtgärder åvägbringas inom landet i vidare utsträckning än vad för närvarande vore fallet, samt för riksdagen framlägga de förslag, som därav kunde föranledas.

Reservation hade anmälts av greve *Spens* beträffande motiveringen.

Greve **Wachtmeister**: Herr greve och talman! Till förebyggande av missförstånd ber jag att få säga ifrån, att jag kommer att ge min röst för utskottets hemställan och att jag alltså är med om den ifrågasatta utredningen.

Jag kan emellertid icke låta bli att göra en erinran, och det är den, att det synes mig, som om lösningen av ifrågavarande problem mycket nära hänger samman med de större eller mindre anspråk, som ställas på levnadsstandarden. Det förhåller sig ju så, att våra arbetare och många, många med dem hoppas att, oaktat ändrade konjunkturförhållanden, fortfarande få behålla samma jämförelsevis höga levnadsstandard, som rådde under den sista högkonjunkturperioden. Nu säga såväl herrar motionärer som utskottet, att det är omöjligt för vår industri att mottaga de mycket stora befolkningsöverskott på 30,000—40,000 personer om året, som skulle söka sig över utifrån landsbygden. Emigrationen till Amerika är stopp, och för att undvika arbetslöshet och nöd är det alltså nödvändigt att skaffa detta befolkningsöverskott verksamhet på landet. Det är en sanning med rätt mycken modifikation, ty om levnadsstandarden sänktes eller arbetsintensiteten höjdes till paritet med de med oss om exportvaror konkurrerande länderna, skulle med all säkerhet vår industri kunna mottaga ytterligare åtskilliga hundra tusentals arbetare. Därom vittna de enorma kvantiteter rå järnmalm, som årligen utskeppas; därom vittna också de många järnverk och andra industriella verk, som på grund av alltför höga produktionskostnader ligga nere, lamstagna av dessa alltför höga produktionskostnader.

Skall det nu, på sätt utskottet tänkt sig, lyckas för dessa ifrågasatta kolonister att skaffa sig en högre levnadsstandard? Ingen kan önska detta mera än jag, men jag ställer mig tvivlande gentemot detta. Det är nog ett strävsamt och hårt yrke att, utan att hava någon odlad kärna att gå utifrån, bryta helt ny bygd, och det är nog mycket fråga om, ifall det ens kan gå ihop för dem, men någon hög levnadsstandard blir det i alla händelser icke. Emellertid är jag för min del mycket större vän av jordbrukarexistens än av industrialism, och därför hoppas jag livligt, att det måtte giva ett gott resultat. Ett oeftergivligt villkor är dock, att ingenting forceras, utan att man sakta och varligt känner sig för.

Jag ber, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Greve **Spens**: Herr greve och talman! Vid utskottets utlåtande har jag fogat en blank reservation beträffande motiveringen. Det är icke heller min avsikt att göra något yrkande, men jag har velat tillkännagiva, att jag inom utskottet begärt, att utskottet i sin motivering skulle taga uttryckligt avstånd från yrkandena i de motioner, som legat till grund för utskottets skrivelseförslag. I dessa motioner har nämligen hemställts, att riksdagen ville dels uttala sig för, att kolonisationsfrågan inriktades på rikets kolonisation och att detta borde ske genom en allmän av staten ledd nybyggesverksamhet, och dels för ändamålet för egen del besluta eller hos Konungen begära en lagstiftning i huvudsaklig anslutning till grunderna för jordkommissionens förslag till lag om statsåtgärder för bildandet av nya jordbruk.

Enligt det av jordkommissionen framlagda lagförslaget skulle staten förvärva enskild fast egendom bl. a. genom tvångsavlösning. Enskilda jordägare skulle i vissa i förslaget angivna fall vara skyldiga att utan vidare avstå jord för nybyggesanläggningar. Om jordägaren bestrede att genom tvångsavlösning avstå jord, som begärdes av honom, skulle frågan i regel avgöras genom en avlösningsnämnd. En nybyggare skulle av staten erhålla betydande ekonomiskt understöd samt dessutom statslån med lång amorteringstid och låg ränta. Nybygget skulle bli statens egendom och utgöra kronojord samt upplåtas på arrende till nybyggaren. Sedan nybygget skäligen uppodlats och bebyggt, skulle förfoganderätten över jorden kunna på vissa villkor tillerkännas jordägaren. — Från allt detta anser jag, att utskottet bort taga bestämt avstånd.

Vidare har jag inom utskottet framhållit, att om jordbruket skall komma att mottaga en väsentlig del av det folköverskott, som nu årligen uppstår, bör det i första rummet tillses, att jordbruket hålles bärigt. Även övriga näringar böra främjas och allt bör undvikas, som kan skada desamma, ty även dessa andra näringar måste upptaga sin del av befolkningsöverskottet. En del industriarbetare passa nämligen icke till jordbruksarbetare. Även dessa synpunkter borde utskottet enligt min mening hava framhållit, särskilt med hänsyn till att grunden för såväl motionärernas som utskottets förslag varit att söka sörja för befolkningsöverskottets utkomst.

Jag gör emellertid, som sagt, icke något yrkande.

Herr Lindhagen: Jag hade verkligen icke tänkt yttra mig i denna fråga, men då den siste ärade talaren ansett det vara nödvändigt att taga avstånd från en del saker, blir också jag tvungen att göra några erinringar.

Jag skulle då först vilja säga, att ehuru jag tacksamt instämmer i utskottets hemställan å deras vägnar, som vederbör, och gärna finner mig i en del uttryck i motiveringen, som jag ju ur min synpunkt helst icke skulle velat hava anförda, föranleder emellertid den siste talarens bestämda avståndstagande från en allsidig utredning av saken — ty det var vad han begärde — att man får säga, att utskottet i någon mån tillmötesgått honom.

Utskottet begär för det första »en utredning». Jag vill då erinra, att en sådan utredning redan ägt rum i flera avseenden och senast av jordkommissionen i dess betänkande nr 4. Men utskottet talar om ännu en utredning, som därtill skall vara »skyndsam, objektiv och förutsättningslös». Även jordkommissionens betänkande kom skyndsamt, det var, säger mången, en nästan rekordartad skyndsamhet i den frågan. Vidare har kommissionen sökt göra den objektiv och även förutsättningslös. Då skulle utskottets förslag egentligen innefatta ett stort misstroende mot jordkommissionens utredning. Men det är nog icke meningen, utan det är en sådan där allmän fras, som man ofta tillgriper, när man begär, att Kungl. Maj:t skall taga en fråga under övervägande.

I lagutskottet yrkade jag, att klämman skulle få följande lydelse: En anhållan om förslag till kolonisationsfrågans inriktande på rikets kolonisation genom en allmän, av staten ledd nybyggesverksamhet på såväl allmän som enskild därtill lämpad jord. Enligt jordkommissionen var »därtill lämpad» enskild jord både bolagsjord och enskild jord och stora egendomars jord, dock med en viss begränsning. Detta förslag bifölls icke av utskottsmajoriteten. Det skiljer sig från utskottets förslag främst därutinnan, att det icke vill begära nya och oavlåtliga utredningar, utan att saken är klar för beslut av regeringen, som går till egen, självständig handling. Vidare sades uttryckligen, att staten skulle leda denna kolonisationsverksamhet. Denna synpunkt har dock även utskottet skattat åt genom att säga, att det skall ske genom statens åtgärder. Slutligen skulle genom formuleringen ej stickas under stel med att kolonisation

Ang. ökad
kolonisation
inom landet.
(Forts.)

nen skulle avse både allmän och enskild jord. Detta har utskottet icke velat direkt uttala, men det ligger naturligtvis bakom utskottets utlåtande, att det även skall tagas under övervägande, i vilken omfattning enskild jord skall göras till föremål för kolonisation.

Icke heller jag, herr talman, har nu något annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om en
organisation
för sociala
jordärenden.

Föredrogs ånyo sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åstadkommande av en organisation för handläggning av sociala jordärenden.

Uti en inom första kammaren väckt motion, nr 169, hade herr *Lindhagen*, med instämmande beträffande motionens yrkande av herrar *Luterkort*, *Wallés*, *Asplund*, *Alexis Björkman*, *Ström* och *Carl E. Eriksson*, hemställt, att riksdagen ville anhålla hos regeringen om ett övervägande och förslag till en ändamålsenlig och ekonomiskt överkomlig organisation för sociala jordärenden.

Enahanda yrkande hade framställts uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 174, av herr *Pettersson* i Hällbacken m. fl.

Motionerna, vilka hänvisats till lagutskott och överlämnats till andra lagutskottet, hade sedermera enligt överenskommelse mellan sistnämnda utskott och jordbruksutskottet hänskjutits till behandling i sammansatt andra lag- och jordbruksutskott, som i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen i anledning av motionerna I: 169 och II: 174 måtte i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande behovet och lämpligheten av en för sociala jordärenden lämpad organisation samt för riksdagen framlägga de förslag, som härutinnan kunde erfordras.

Reservation hade avgivits av herr *Sederholm*, vilken, med instämmande av herr *Bror Petrén*, greve *Spens* samt herrar *Andersson* i Fältenborg, *Magnusson* i Skövde, *Ödström*, *Hedlund* i Häste och *Johansson* i Hallagården, yrkat, att utskottets yttrande bort erhålla den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att motionerna I: 169 och II: 174 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Sederholm**: Det är ju en alldeles påtaglig och naturlig sak, att varje lagstiftning, som ingriper i de enskilda medborgarnas handlande och görande, kräva organ för sin tillämpning. I det fallet kommer den lagstiftning, som föranletts av de sociala jordfrågorna, icke att utgöra något undantag. Det är alltså klart, att i samma mån som de nuvarande organen för den nuvarande lagstiftningens tillämpning visa sig olämpliga eller en utvidgning av lagstiftningen på nya områden kräver nya eller förändrade organ, det kommer att väckas förslag om sådana organs tillskapande eller anordnande i samband med själva lagstiftningens genomförande. Om organens nödvändighet kan icke någon meningsskiljaktighet råda och icke heller därom, att de böra vara så ändamålsenliga som möjligt. Men däremot kan jag icke finna det vara på något sätt erforderligt att i en särskild skrivelse till Kungl. Maj:t påyrka, att sådana organ verkligen tillskapas i samband med lagstiftningens genomförande. Det är efter min och mina medreservanterns mening fullkomligt onödigt och opåskallat.

Uti denna synpunkt äro för övrigt både utskottsmajoriteten och reservanterna ense. Hela första stycket av utskottsmajoritetens motivering utgör egentligen ett uttalande av denna sak. Något som det däremot råder meningsskiljaktighet om är frågan om lämpligheten av att det skall vara enhetliga organ för alla dessa jordfrågor av social betydelse. Det är som sagt därom som meningarna äro delade. Jag menar, att om man skall hava enhetliga organ, blir det uppgiftens enhetlighet och de enhetliga krav, som uppgiften ställer på dess handhavare, som kunna påkalla, att det skall ligga hos ett enda organ. Då påpeka motionärerna, att det är den sociala innebörden hos dessa olika jordfrågor som påkalla enhetliga organ, en enhetlig central i Stockholm, enhetliga organ inom länen och slutligen även enhetliga organ inom de skilda socknarna. Det är ju givet, att ofantligt mycket av alla de åtgärder, som vidtagas från det allmännas sida för att inverka på jordbrukets upphjälpande och jordfördelningen inom de olika samhällsklasserna, äro av social betydelse, men i många för att icke säga i de flesta fall är också den ekonomiska betydelsen av minst lika stor vikt.

Här skulle nu inom denna ram för denna enhetliga lagstiftning ligga frågor av så pass skiljaktig natur som egnahemsnämndernas nuvarande verksamhet och kolonisationsrörelsen, som kräver utredningar angående vattenavledningar och väganläggningar m. m. sådant, tillsyn över vanhävdslagens efterlevnad, arrendelagstiftningen, anskaffande av tomtmark för enskilda samhällen, hela skifteslagstiftningen, som för närvarande ligger under våra lantmätare och ägodelningsrätter m. m. Fastighetskreditens ordnande kan väl heller icke anses vara en fråga, som icke berör jorden. Även den är av en betydande social vikt. En-sittarlagen likaså, förbudslagarna för bolag likaledes. Jag kan icke finna det på något vis vara lämpligt och riktigt att för så pass skiljaktiga uppgifter söka sammansätta ett organ, där samtliga de kvalifikationer, som krävas för var och en av dessa uppgifter, äro tillbörligen representerade. Är det då icke lämpligare och riktigare att för sådana skiljaktiga uppgifter tillskapa organ, som äro speciellt lämpliga just för dessa uppgifter, och att dessa organ tillskapas i samband med och på samma gång som dessa uppgifter uppkomma genom att lagstiftningen kommer till stånd.

Det är ju möjligt, att nya organ behöva tillskapas och att gamla, förut befintliga behöva stöpas om, och då måste ju också lagstiftningen taga sikte på detta. Jag är övertygad om att man ernär en bättre kötsel av dessa frågor, om dessa specialorgan verkligen få tillskapas och organiseras efter sina speciella uppgifter. Därvid är det icke uteslutet utan tvärtom i högsta grad önskvärt, att en samverkan genomföres mellan dem, i den mån en sådan kan vara till gagn för själva saken.

På grund av vad jag sålunda anfört ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Hellström: Herr greve och talman! Den siste ärade talaren har framhållit, att meningsskiljaktigheterna mellan den s. k. majoriteten och den s. k. minoriteten inom utskottet icke är stor. Det är visserligen åtta ledamöter på vardera sidan, men jag skulle vilja understryka vad den föregående talaren sagt, att i huvudsak är utskottet i sin helhet likväl enigt om, att den lagstiftning, varom här är fråga, måste ha sin alldeles särskilda organisation och att denna organisation måste vara avpassad efter de uppgifter, som skola i de särskilda fallen lösas. Reservanterna ha ansett, att det vore lämpligt, att denna fråga om organisationen prövades i varje särskilt fall, så att riksdagen, så snart det förekom någon jordfråga, som kunde anses vara av social innebörd, finge ta ställning till det sätt, på vilket organet för verkställandet av det fattade beslutet borde vara sammansatt. Däremot har den

Om en
organisation
för sociala
jordärenden.
(Forts.)

andra halvan av utskottet ansett, att det redan föreligger en så stor mångfald av frågor på detta område, att det skulle vara lämpligt, att Kungl. Maj:t toge under omprövning och även beredde riksdagen möjlighet att undersöka, på vilket sätt man skulle kunna få de olika organisationsformerna någorlunda enhetliga.

Jag tror, att reservanterna något förväxlat de skäl, som blivit anförda av motionären, med dem, som blivit anförda av utskottet. Det är samma fråga, som berördes här under diskussionen om motiveringen vid den föregående punkten. Motionären har visserligen gjort framställningar i en hel del avseenden och det är mot dessa, som den reservant, vilken här haft ordet, delvis vänt sig, men utskottet har icke gått in på dessa frågor utan endast framhållit önskvärdheten av, att Kungl. Maj:t måtte verkställa en utredning, på vilket sätt man skulle få organisationen mera enhetlig. Utskottet har sålunda aldrig sagt, vad reservanten här framhöll, att det skulle vara en enda organisation för behandlingen av alla dessa frågor, utan utskottet har endast uttalat önskvärdheten av, att Kungl. Maj:t måtte taga under övertvägande behovet och lämpligheten av en för sociala jordärenden lämpad organisation.

Utskottet har dessutom själv påpekat, att det är en del av dessa sociala frågor, som kanske redan från början böra undantagas från den nya organisationen. Utskottet har nämligen överst på sidan 17 sagt: »Starka skäl synas också tala för, att egnahemsrörelsen, åtminstone tills vidare, i huvudsak bibehålles vid sin nuvarande organisation.» Detta visar ju alldeles tydligt, att reservanten är inne på fel väg, då han säger, att innebörden av utskottets framställning skulle vara, att man skulle få en enda organisation för behandlingen av alla de olika sociala frågorna.

Man vet, att vi här under de senare åren fattat beslut i en hel del jordfrågor av social innebörd. Jag erinrar om, att vi fått en särskild lagstiftning om vanhävd av jord, förbättrad arrendelagstiftning, bulvanlagstiftning och ensittarlag. Dessutom har i år tillkommit en fråga, som vi haft uppe även under föregående år, nämligen om den norrländska kolonisationen, och helt nyss har kammaren beslutat en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, på vilket sätt en kolonisation av odlingsbar jord må kunna genom statliga åtgärder åvägbringas inom landet i vidare utsträckning än för närvarande är fallet. Då man har alla dessa olika frågor, är det ju alldeles tydligt, att man måste ha en organisation för saken och det har framhållits även av reservanterna, att så är förhållandet. Jag kan icke finna, att det kan ligga någon fara i, att man redan på detta stadium söker få en utredning till stånd, på vilket sätt denna organisation skall kunna göras mest effektiv, och jag skulle vilja tillägga även göras mest billig. Det kan inte vara förenat med en sund ekonomi att tillskapa det ena lilla organet efter det andra för att upptaga olika frågor. Det är icke bara frågan om en organisation i Stockholm, utan man skall dessutom ha det ena organet efter det andra uti orterna. Det måste bli betydligt dyrare, än om man hade möjlighet att få en organisation, som vore en liten smula mera enhetlig. Dessutom tror jag, att det för ärendenas behandling skulle vara en mycket stor fördel att på detta sätt kunna sammanföra likartade ärenden till behandling hos samma myndighet. I allmänhet är det en mycket dålig metod att icke låta högra handen veta vad den vänstra gör; det är en dålig metod både med hänsyn till det resultat man kan få av ett sådant handlingsätt och även med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna därav.

Ser man sedan på förhållandena ute i landet, så visar det sig, att det icke heller där bör vara förenat med någon större olägenhet, ifall likartade ärenden kunde få behandlas av samma personer. Det har framhållits både i reservationen och nu senast av herr Sederholm, att det måste finnas så olika förutsättningar hos de personer, som skola behandla dessa ärenden, och detta

är ju i visst avseende alldeles riktigt. Men min erfarenhet av verksamheten ute i landsorten är den, att det i allmänhet är synnerligen uppfostrande för de personer, som sysselsätta sig med allmänna frågor, att de få taga hand om flera angränsande grupper av frågor och behandla dem. Erfarenheten växer under behandlingen av dessa frågor. Dessutom har det, åtminstone för de norra delarna av landet, redan visat sig vara förenat med ganska stora svårigheter att få lämpliga personer för de skilda uppgifterna. Det finns redan så många olika nämnder och kommittéer, som skola tillsättas i orterna, att det i regel blir ungefär samma personer, som få uppdraget i det ena fallet som i det andra. I de södra delarna av landet ställa sig naturligtvis förhållandena på detta område något annorlunda, men i de norra delarna av landet tror jag, att det skulle vara en avgjord fördel, om man på det sätt, som här blivit antytt, sammanförde till behandling likartade frågor hos en och samma nämnd, som finge behandla dem allesammans.

Jag tror därför inte alls, att man behöver riskera någon olägenhet av, att man gör en framställning i det syfte, som utskottet föreslagit, och jag ber ännu en gång att få understryka, att man ger icke saken dess rätta belysning, då man upptar till bemötande hela herr Lindhagens eller jordkommissionens plan för ordnande av denna fråga. I den saken har utskottet icke gjort något uttalande, utan endast anhållit om en utredning, på vilket sätt denna sak bör ordnas. Skulle det vara så, att utskottet med sin framställning avsett att understödja herr Lindhagens förslag, behövde vi ju icke avlåta en sådan skrivelse, utan då kunde man endast hemställa om bifall till det av jordkommissionen avlämnade förslaget på detta område. Men redan den omständigheten, att man icke gör det, utan att man begär ny utredning, visar ju, att man icke inom utskottet velat godkänna de riktlinjer, som av herr Lindhagen blivit framförda.

Jag tror, att denna sak är så viktig, att jag skulle vilja understryka vad herr Sederholm sade i början av sitt anförande, nämligen att det egentligen är onödigt av riksdagen att skriva i saken; Kungl. Maj:t kan fatta beslut ändå. Om inte riksdagens beslut nu skulle gå i överensstämmelse med utskottets förslag, skulle jag vilja göra det uttalandet, att jag tror det skulle vara lämpligt, att Kungl. Maj:t ändå upptar denna fråga till behandling, då ju ett skrivelseförslag i detta ämne en gång förut blivit bifallet i andra kammaren och, som jag förmodar, blir det i dag för andra gången. I fjol fanns ju i andra kammaren en stor majoritet för bifall till en sådan skrivelse; hur det blir i år vet jag naturligtvis icke.

Jag ber att få erinra om, att egnahemsfrågorna förut behandlats hos en annan myndighet än den, som för närvarande handlägger desamma. Då egnahemsfrågorna först kommo upp, lades de nämligen under lantbruksstyrelsen. Men det ansågs då av många, att lantbruksstyrelsen lade en alltför mycket lantbruksteknisk syn på frågan och lät de sociala synpunkterna tråda alltför mycket i bakgrunden, och på grund därav föreslog dåvarande jordbruksministern Pettersson i Påboda, att hela egnahemsfrågan skulle tagas från lantbruksstyrelsen och i stället läggas under en särskild byrå i departementet. Detta skedde alltså just med den motiveringen, att man här skulle mera låta de sociala synpunkterna göra sig gällande. Jag tror, att om det då förelegat förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att få egnahemsfrågorna överflyttade från lantbruksstyrelsen till en byrå i departementet, så hade det alldeles säkert blivit avslaget, åtminstone i dåvarande första kammaren och kanske också i andra kammaren. Men det gick ju icke på det sättet den gången, utan Kungl. Maj:t utredde frågan och förelade den för riksdagen med en motivering, som gjorde att förslaget också blev av riksdagen bifallet.

Emellertid vore det ju till fördel för frågan, ifall kammaren gjorde ett ut-

Om en
organisation
för sociala
jordärenden.

(Forts.)

talande i den riktning, som utskottet här föreslagit, och på grund därav ber jag, herr greve och talman, att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld, Hjalmar: Den fråga, som nu föreligger, är i själva verket densamma, som förelåg redan vid förra årets riksdag, då första kammaren för sin del avtog det då föreliggande förslaget om en skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Då liksom nu sades det, att det icke var så farligt; en organisation skulle man väl ha, och det behöfve visst inte medföra inrättandet av ett nytt stort ämbetsverk och så vidare. Men nu liksom då kan därpå svaras, att om riksdagen skriver till Kungl. Maj:t, måste detta antagas ske i något annat ändamål än att påpeka det fullkomligt självklara, att erforderliga och lämpliga organ måste finnas för verkställandet av antagna och gällande lagar. Det ligger därför ofantligt nära till hands, minst sagt, att antaga, att en sådan skrivelse egentliga innebörd är inrättandet av ett särskilt ämbetsverk eller en särskild organisation, i ordets konkreta bemärkelse, för behandling av sociala jordfrågor. Emot denna tanke framställdes förra året bland annat den invändningen, vilken även i år torde vara bärkraftig, att det inte går för sig att sammanföra på ett håll alla möjliga ärenden därför att de ha social innebörd. I själva verket böra så gott som alla ämbetsverks verksamhet vara genomsyrad av sociala synpunkter. Domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen, Konungens befallningshavande, hushållningssällskapen, alla böra de i sin handläggning av jordfrågor ledas av sociala synpunkter. Men icke kan detta vara någon anledning att sammanföra alltsammans på ett håll och i ett ämbetsverk. Det skulle ju i sin motsvarighet på andra områden leda till de mest egendomliga resultat. Den samverkan, som kan behövas mellan de olika ämbetsverk, vilka ha att handlägga sociala jordfrågor, kommer ju att i högsta grad bero på de direktiv, som dessa ämbetsverk få, dels genom av riksdagen antagna lagar och dels från Kungl. Maj:t. Någon brist på enhetlighet behöver icke befaras, men däremot torde erfarenheten nog ge stöd åt den farhågan, att om man en gång ger på hand, att den sociala synpunkten bör vara bestämmande och föranleda, att alltsammans föres ihop under en sådan här ny socialstyrelse eller jordsocialstyrelse, detta skulle föra mycket långt och leda åtminstone till inrättandet av ett nytt överämbetsverk eller, om man så vill, en andra regering vid sidan av, eller låt vara under, Kungl. Maj:ts regering.

Jag tror därför, att de skäl, som förra året voro bestämmande för första kammaren, då kammaren med icke så oansenlig majoritet avtog en framställning i samma syfte, fortfarande ha sin fulla giltighet, och jag skall därför tillåta mig, herr greve och talman, att yrka bifall till reservationen.

Herr Lindhagen: Den siste talaren har uppmålat för oss det framtidspektivet, att alla sociala frågor enligt detta betänkandes mening skulle samlas under en hatt. Även vet han mycket väl, att här bara är fråga om sociala jordfrågor. Även jordfrågor kunna vara av olika beskaffenhet. Här framhölls nyss av herr Hellström, att man kunde säga, att jordfrågan sönderföll i en teknisk och en social fråga. Den tekniska är hur jorden lämpligen skall brukas, och den sociala är denna ömtåliga sak, i vad mån man måste göra intrång på annans äganderätt mot betalning eller icke mot betalning, för att bereda en jordlös befolkning tryggare ställning och tillgång till jord. Därvid erinrade herr Hellström, att lantbruksstyrelsen på dessa sociala jordfrågor lagt en så öfvervägande teknisk synpunkt, att en föregående jordbruksminister, herr Pettersson i Påboda, fann sig föranlåten att rycka den sociala jordfrågan ur den tekniska jordfrågans famntag och därigenom göra början till en ny och enhetlig social organisation. Om denna enhetlighet i organisationen uttalade sig 1919 års riksdag tillstyrkande. Organisationen är redan lagd efter ett visst system,

en centralorganisation här uppe alldeles som i andra frågor, så en länsorganisation och slutligen sakkunniga män i socknarna alldeles som i skogsfrågan exempelvis. Även den del av jordfrågan, som i sträng bemärkelse kallas för den sociala, bör säkerligen icke i alla sina delar sammanföras under en hatt, åtminstone icke till en början.

Egnahemsfrågan står på gränslinjen; där gäller det icke något ingripande utan allting skall ske genom frivillig överenskommelse, och sålunda kan den räknas mera till de tekniska jordfrågorna. Den må gärna behålla sin organisation, säger utskottet och även motionärerna, och fastän även den tillika är en social jordfråga, ha vi icke begärt, att den skulle komma under samma organisation. Yrkandet avser de andra med ett visst större ingripande försedda frågor, som dels redan blivit lagstiftade om, dels berörts i riksdagsskrivelser och dels ligga under behandling av Kungl. Maj:t på grund av särskilda kommitterades uppdrag.

Nu säga reservanterna i första delen ungefär detsamma som utskottet. De medgiva behovet av en organisation, det är ett ofrånkomligt komplement till lagstiftningen, och de medgiva också, att likartade uppgifter kunna och böra samlas hos ett organ och att samverkan bör äga rum. Men så slå reservanterna plötsligt om utan, såvitt jag förstår, tillräckligt sammanhang med sina premisser, nämligen däri, att de komma med en del positiva påståenden, som stå i en påtaglig motsats till deras förra försiktighet. För det första börja de för att skrämma upp oss tala om, att alla frågor skola sammanföras. Jag har redan bemött detta tal, men till och med landshövding Hammarskjöld vill skrämma oss med, att alla sociala frågor under himmelens fäste skulle komma på ett ställe. Nu gäller det inte ens alla sociala jordfrågor, så ordet »alla» är icke något riktigt uttryck för situationen. Vidare komma nu reservanterna och äro alldeles säkra på, att åtgärderna böra organiskt växa fram ur de särskilda fallen och att man icke kan bedöma dem på förhand. Reservanterna förklara ock, att dessa frågor äro av synnerligen skiftande innehåll, varför de kräva vitt skilda förutsättningar av de personer, som skola handhava dem.

Jag undrar, ifall man filosofiskt och praktiskt skulle sönderplocka detta uttalande, hur mycket som blev kvar av detsamma, som kunde vara hållbart. »Vitt skilda förutsättningar av de personer, som skola handhava dem», heter det. För det första måste man ju tänka sig ett enahanda sinne, vilket är det allra viktigaste. Tänk, om man satte personer med vitt skilda sinne, att sköta den sociala jordfrågans skilda detaljer, vad skulle det då bli av densamma? Genom att reservanterna så skarpt betona, att man måste gå de partiella organisationernas väg, så vinkar reservationen på den punkten med kanske *en mängd ämbetsverk*. Vitt skilda kvalifikationer och organiskt framväxande av varje sak leda naturligtvis till resultatet vitt skilda ämbetsverk, sålunda många ämbetsverk.

Åtgärdernas organiska växt fram ur det vid varje tidpunkt förefintliga behovet, hur har den för övrigt skett i tillämpningen? Det har redan påpekats av jordkommissionen och den har icke blivit motsagd, att denna organiska framväxt lett till, att vi redan nu inom den rent sociala jordfrågan stå med flera splittrade organisationer eller ansatser därtill. De beslut, som riksdagen redan fattat och som påpekades av herr Hellström, leda till ytterligare komplikationer, och vi ha också en hel del frågor under behandling. Bli dessa splittrade organisationer så väl avpassade efter behovet, som utskottsreservanterna ansett sig böra uttala? Jag skall taga som exempel ensittarlagen. Där har, som det så vackert heter, en organisation organiskt växt fram ur det föreliggande behovet. Det är väl i allmänhet så med dessa lagar, att man i dem fäster alldeles för ringa uppmärksamhet vid, att den organisation, som man tillsätter för att förverkliga lagarna, också skall vara kvalificerad icke minst till sinne.

Om en organisation för sociala jordärenden.
(Forts.)

Om en
organisation
för sociala
jordärenden.

(Forts.)

Vanligen tillgår det så, att man ser sig omkring efter vad det finnes för myndigheter att tillgripa och så lägger man tämligen okritiskt på dem uppgifter, som de sedan visa sig icke vara vuxna. I ensittarlagen gäller det att medgiva dem, som hava hus på annans grund, att få förvärva själva tomten. Därvid har man tillgripit den närmast till hands liggande organisationen. Det har nämligen bestämts, att en nämnd, bestående av lantmätaren i orten och två skiftesgodemän, skall avgöra, om det lagligen går an att utbryta denna jord, och den skall även bestämma ersättningen därför.

Vad har nu lantmätaren för speciell kompetens till att bedöma detta? I propositionen om ny förbudslag för riket åberopas landshövding Widéns förklaring, att lantmätarna sakna all kompetens i dylika fall och tillräckligt intresse för slika uppgifter. Det hade nämligen visat sig, att de icke alls på detta område kunde tillgodose den sociala andan i författningen.

Beträffande de två skiftesgodemännen finner man, att dessa i allmänhet äro jordägare i trakten. »Jordägare i trakten», vad betyder då det? Det betyder, att enligt en lag, som avser att från jordägare i trakten utbryta mark till icke jordägare och att värdesätta denna, bedömandet av lagen är lagd i händerna på en jordägareinstans. Generaldirektören för lantmäteristyrelsen och byråchefen därstädes sade till mig vid ett tillfälle, att det ej är lyckligt, att skiftesgodemän i orten få avgöra denna sak. De hade de mest slående exempel på, hur oskäligt de kunna uppdriva ersättningen. Detta just därför att dessa skiftesgodemän instinktivt, jag vill icke alls säga uppsåtligt, men instinktivt, äro intresserade av högre jordpris i orten, och på samma sätt, då det gäller att bedöma frågan om utbrytande av ett område med äganderätt från viss jordegendom, måste även en skiftesgodeman anses icke vara den allra lämpligaste bedömaren.

Så där ser exempelvis ett sådant organ ut, som får organiskt växa fram ur det vid varje tidpunkt förefintliga behovet, och så ser det ut på andra ställen också. Man måste tänka sig litet djupare in i sakerna och skaffa en organisation, som är besjälad av uppgiften och försöka göra den effektiv. Detta är huvudsaken i föreliggande fråga.

Nu har utskottet framhållit, att man måste »förebygga onödig, dyrbar och åtgärdernas effektivitet skadande splittring». Reservanterna tala icke om något dylikt. De tycka, såsom det synes, att det behövs många organ, och de inlåta sig icke på vad organisationen skall kosta. Den må kosta vad som helst måhända, bara enhetlighet undvikes.

Reservanterna underlåta även att förorda effektivitet, och där tror jag, att man är inne på pudelns kärna, och det är nog där, som det skiljer emellan oss i själva verket. Det är givet och särskilt i denna kammare, att det för majoriteten, för jordägarna, ligger ganska emot i allmänhet att medge de sociala jordfrågornas framfärd. Man vill helt naturligt hålla igen så mycket som möjligt, och det gör ju, att man icke alls är särskilt intresserad av några effektiva organisationer. Man motsätter sig i det allra längsta instinktivt detta, och därför är icke reservationens innehåll, om man går till djupet av frågan, tror jag, något annat än den gamla romerska satsen: »splittra och härska».

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Petré, Bror: Herr talman! Jag ber att få yttra några ord i denna fråga, eftersom jag deltagit i det sammansatta utskottets behandling av densamma. Jag kommer liksom i fjol att giva min röst för den mening, som finns uttalad i reservationen.

Jag vill emellertid giva utskottets ärade ordförande fullständigt rätt däri, att vad som lämpligen kan föras samman i organisationshänseende beträffande sociala jordärenden och därutinnan kan bringas under enhetlig behand-

ling, utan tvivel och bör så ordnas. Men jag kan icke annat än stå skeptisk inför, huruvida man verkligen vinner ut något praktiskt med avlåtande av en skrivelse av den innebörd, som här ifrågasättes. Herr Hellström angav, att man icke med anledning av utskottets allmänt avfattade hemställan hade anledning att giva sig in på de vittgående förslag, som hade närmast påkallat denna hemställan om en statsorganisation för sociala jordfrågor ifrån jordkommissionens sida. Jag anser dock, att det vid denna saks prövning är på sin plats att säga ifrån, att vad det här är fråga om är i själva verket ramen till ett innehåll, som icke riksdagen velat godtaga, och då blir frågan, huruvida denna ram nu bör tagas såsom utgångspunkt för en framställning till Kungl. Maj:t, låt vara i klämman något annorlunda formad. Ty vad är denna ram avsedd till från vederbörande motionärens sida i själva verket? Jo, den är avsedd att vara ett i sig absolut nödvändigt verktyg för förverkligandet av två av dem framförda tankar, nämligen den ena, att staten skulle taga hand om hela nybyggesverksamheten här i landet beträffande jordbruk genom att själv köpa in lämplig mark för ändamålet, och där sådan ej kan fås på frivillig väg, anskaffa sådan medelst expropriation för att sedan utportionera den åt den jordsökande befolkningen, hålla den tillgänglig för nya jordbrukarhems bildande i orterna landet över. Den andra tanken var den, att staten skulle gå in såsom förmedlare för att frilösa arrendatorerna i landet, fränsett de större gårdarnas och dagsverkstorpens brukare, genom att statens organ skulle hänvända sig till dessa arrendatorer och underrätta dem om, att det stode dem öppet att få sina fastigheter frilösta och att staten skulle träda in med de ekonomiska hjälpmedel, som för ändamålet behövdes. För dessa tvenne tankars förverkligande var det nödigt att tillskapa en statsorganisation med en stark högsta ledning i toppen och grenande sig nedåt ända ned till de skilda socknarna. Det är dessa båda av mig nu angivna förslag, som riksdagen vid deras framläggande i föl icke kunnat godtaga och till vilka riksdagen alltjämt torde i stort sett intaga samma ståndpunkt.

Nu har man att fråga sig, huruvida en sådan framställning, som den av utskottet nu föreslagna, vid det av mig angivna förhållandet bör godtagas av riksdagen, och vad man vinner med dess avlåtande.

Man bör därvid erinra sig, att det närmast är på tre linjer, som statens befattning med jordfrågor av social innebörd för närvarande ligger. För det första rör det sig om själva handhavandet av den jord, som är i statens och det allmännas ägo, således kronodomänerna och den ecklesiastiska jorden, med upplåtelsearna därifrån, och å statens skogsmarker i egnahems- och kolonisations-syfte. Den andra gruppen av hithörande verksamhet är den, som staten utövar genom understödjande av jordförmedlingen och egnahemsbildningen å icke statsjord samt frilösning enligt ensittarlagen, och den tredje verksamhetsgrenen är den uppsikt, som staten har på grund av vissa sociala lagar, såsom de norrländska arrende- och vanhävdslagarna m. fl.

Vid denna riksdag äro framförda icke mindre än fem olika lagförslag rörande jordfrågor av hithörande slag, beträffande vilka man står inför spörsmålet, huru staten lämpligast skall handskas ur organisationssynpunkt med de olika däri avsedda uppgifterna. Det ena lagförslaget är det, som kom häromdagen, om rätt så genomgripande ändringar i den ecklesiastiska boställsordningen, med förslag till nya nämnder, som skola hava hand om den ecklesiastiska jordens förvaltning. Det andra är det, som avser kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna med en helt ny nämndsinstitution för denna angelägenhet i de sex nordligaste länen. Det tredje lagförslaget avser ensittarlagen, som herr Lindhagen nyss var inne på, där det gäller att pröva vilka organ, som lämpligast böra tillitas för handhavandet av därvid uppkommande

Om en organisation för sociala jordärenden.
(Forts.)

Om en
organisation
för sociala
jordärenden.
(Forta.)

tviste- och värderingsfrågor. Det fjärde lagförslaget gäller bulvanlagen, med dess förslag till organ, som skola å det allmännas vägnar övervaka lagens efterlevnad, och det femte lagförslaget gäller förbudslagstiftning beträffande bolagens jordförvärv, vilken lagstiftning ock i sin mån kräver medverkan av vissa organ för lagens handhavande.

Nu är det tydligt, att då man ställes inför dessa organisationsfrågor för skilda ändamål, måste man försöka leta sig fram till vad som är för de särskilda uppgifterna det lämpligaste. Men tror någon av herrarna, att det skulle bliva bättre resultat därvidlag, ifall man, innan ståndpunktstagandet i dessa ting skedde, skulle göra en utredning på basis av utskottets skrivelseförslag, omfattande alla dessa olika verksamhetsgrenar av statens befattning med sociala jordärenden, som jag förut antytt, gällande således bl. a. dels handhavandet av kronans domäner, dels egnahemsrörelsen med vad därtill hörer och dels alla hithörande lagar, för att såmedelst söka få fram så enhetliga och lämpliga organisationslinjer för statens verksamhet å dessa områden som möjligt. Jag tror icke på gagnet av en på dylika linjer lagd utredning, men att en sådan avses i skrivelseförslaget, framgår bl. a. av utskottets sista punkt i motiveringen, då det säges, att »starka skäl synas också tala för, att egnahemsrörelsen, åtminstone tills vidare, i *huvudsak* bibehålles vid sin nuvarande organisation». Således är det fråga om att genom denna riksdagsskrivelse få även egnahemsverksamhetens nuvarande organisation satt in under den påkallade utredningen. På den punkten har jag för min personliga del på grund av de intryck jag därutinnan fått från min hemprovins, ett starkt intryck av, att här har man f. n. en i stort sett lämplig organisationsform, där länens hushållningssällskap äro förmedlare emellan de särskilda låntagarna och staten på ett i det hela taget lyckligt verkande sätt. Det är tydligt, att, om en sådan riksdagsskrivelse, som nu av utskottet föreslås, kommer till stånd, så måste man taga upp även denna organisationsfråga till omprövning ihop med alla de andra, och jag tror icke, att det kommer ut något därav till gagn för saken. Det är min uppfattning.

Jag har själv varit starkt intresserad å ett område av denna organisationsfråga, där, som det synes mig, för närvarande vissa brister finnas, nämligen på jordförmedlingens område. Därvidlag har jag den uppfattningen, att det behöves i organisationsväg verksamma förgreningar nedåt, så ordnade att bygdens befolkning kan få råd och upplysningar i fråga om utbud och förvärv av jord m. m., men dessa motioner äro så lagda, att jag är övertygad om, att en reservation å den av mig berörda speciella punkten näppeligen skulle medgiva propositions framställande därå från herr talmannens sida. Jag har därför icke ansett mig böra framställa det förslag i denna del, vartill eljest fog skulle kunna förefinnas.

Nu har riksdagen, genom kamrarnas antagande av detta sammansatta utskotts utlåtande nr 1, begärt att få utredning om huru man lämpligast skall kunna åvägbringa en utsträckt kolonisation å odlingsbar jord inom riket genom statliga åtgärder. Det är tydligt, att om något effektivt härutinnan skall bliva åtgjort, så förutsätter detta, att det måste vara något statsligt organ, som tager hand om saken, anskaffar de lämpliga områdena för ändamålet, sörjer för deras utdikning m. m. Detta går näppeligen att ordna upp med den organisationsform, som för närvarande finnes för egnahemsverksamheten, utan det fordras därför organisationsformer, som möjliggöra att lägga ut penningar på förhand för ändamålet för att så få igen dem först senare. Vidare är det ock tydligt, att även den sociala arrendelagstiftning, till vilken förarbeten nu pågå, möjligen kan draga med sig behov av vissa organ, men en allmänt hållen skrivelse av det innehåll, som här föreslås, utan några närmare riktlinjer, blir icke Kungl. Maj:t till något gagn härvidlag. Kungl.

Maj:t måste, oavsett, om sådan skrivelse kommit till stånd eller ej, i allt fall söka att i dessa båda frågor liksom andra hithörande, se till att få bästa möjliga organisationsformer, som även äro i möjligaste mån enhetliga med vad som redan förut finnes å närliggande uppgiftsområden.

Med dessa ord har jag, herr talman, velat angiva, att jag kommer att ansluta mig till reservationen i den föreliggande frågan.

Herr Lindhagen: Jag kan icke mot den siste talaren rikta den anmärkningen, att han såsom jordägare på ett förklarligt sätt känner, att man i det längsta icke bör lägga manken till, för att den sociala lagstiftningen skall bli särskilt effektiv, vilket den aldrig kan bli utan lämplig organisation. Men i allmänhet är den siste ärade talaren rädd för handlingen, på grund av den ovisshet han alltid känner om framtidens skickelser, och bakom hans yttrande finner jag ett starkt uttryck för denna hans psykologiska uppfattning. Hela hans anförande leder egentligen icke till något annat, än att de olika jordfrågorna få gå fram sin ensamma väg och att Kungl. Maj:t får försöka att i varje särskild fråga göra, vad Kungl. Maj:t kan, och att riksdagen icke behöver lägga sig i detta, det går måhända nog bra ändå.

Det har hittills ibland, kanske oftast också gått illa, och jag tillät mig att taga ett exempel från ensittarlagen. Samma äventyr föreligger i fortsättningen. Om riksdagen nu uttalar sig i denna fråga och vill ha någon fason på den, betyder det icke, att Kungl. Maj:t skall göra teoretiska överväganden, utan det betyder, att då regeringen överväger var och en av dessa särskilda jordfrågor, skall regeringen också ägna särskilt intresse, vilket hittills i sociala frågor för mycket utblivit, däråt, att den organisation, som kräves och som allt vilar på, blir ändamålsenlig. Det är nog bra att göra sköna och vackra lagar, men om icke organisationen är den rätta, komma dessa lagar lätt att i väsentliga delar stanna på papperet. Ty det beror så mycket på den goda viljan hos dem, som skola utföra lagen, och finns icke den, så finns icke själva lagen i verklighetens värld. Det gäller således att uppmana Kungl. Maj:t att tänka närmare även på detta ämne, och då kommer förmodligen regeringen också att förstå, att man icke kan, genom att hava en särskild organisation för varje fråga, komma till det rätta, allra helst som, såsom herr Hellström framhöll, det dessutom är ont om lämpliga personer.

Herr Petrén omnämnde för kammaren, såsom något särskilt avskräckande, att man tänkt sig, att en nybyggesverksamhet skulle ledas av staten och att det behövdes en särskild organisation därför, men att det förkastades av första kammaren förra året. Herr Petrén har nog alldeles glömt, att vi helt nyss, för en halv timme sedan, beslutade just vad som förkastades i fjol, nämligen en utredning, huruvida »genom statliga organ» en sådan sak skall kunna åstadkommas. Då jag fäste Petréns uppmärksamhet på denna händelse, sade han: »Ja, där ser herr Lindhagen, att det rör sig framåt i alla fall.» Därför förfaller således detta skrämskott till kammaren.

Nästa spörsmål var frågan, huruvida det skulle behövas någon stor organisation för frilösning av arrendejordbruk, och det skulle då ske på det sättet, att såsom hävstång för det hela skulle stå en frilösningslag, således ett slags expropriationslag, om man så vill. Detta förkastades av första kammaren i fjol — det är så rätt, som herr Petrén sagt — men jag måste säga, att lagutskottet, hittills just i den frågan beslutat föreslå riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t, däri det också heter, visserligen mycket försiktigt formulerat, att därvid också skall tagas under övervägande en expropriationslag för ändamålet. Således även där, och det var utskottet enhälligt om denna gång, rör det sig framåt på grund av nödvändighetens oföränderliga lagar, således är även detta skrämskott nu borta, såvida nämligen icke

*Om en
organisation
för sociala
jordärenden.*
(Forts.)

Om en
organisation
för sociala
jordärenden.
(Forts.)

riksdagen avslår herr Petréns och min gemensamma uppfattning i den saken, vilket ju är möjligt, och då segrar naturligtvis herr Petrén emot sig själv.

Jag skall be att få yrka bifall till denna anspråkslösa och av förhållandena särskilt påkallade uppfordran till regeringen att vid behandlingen av sina olika sociala jordlagstiftningsförslag även ägna uppmärksamhet åt denna hittills försummade angelägenhet.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föreliggande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av herr Sederholms vid utlåtandet avgivna reservation; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sederholm* och herr *Petrén, Bror*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad sammansatta andra lag- och jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes herr Sederholms vid utlåtandet avgivna reservation.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Lindhagen* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 45;

Nej — 71.

Herr *Wohlin* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 299, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av ecklesiastik boställsordning m. m.

Motionen hänvisades till behandling av lagutskott.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 138, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande av beskickningshus i Washington.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets memorial nr 16, med förslag till ändrad lydelse av § 38 riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 6, angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet; och

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ersättning åt aktiebolaget Torf;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juni 1920 (nr 277) angående försäljning av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulficellulosa-tillverkning;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående restitution av sockerskatt eller befrielse från sådan skatt för socker, som använts vid tillverkning av exportvaror;

nr 27, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker m. m. dels ock väckta motioner om ändring av 6 § 2 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt malt-dricka; och

nr 28, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 14 och 24 §§ i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka;

bankoutskottets memorial:

nr 35, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 1:o c) av bankoutskottets utlåtande nr 30 i anledning av väckta motioner om pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer; och

nr 36, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 33 av bankoutskottets utlåtande nr 33 i anledning av särskilda utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar rörande pensioner åt dels vissa i försvarsväsendets tjänst anställda eller förut anställda personer, dels ock efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer; samt

jordbruksutskottets memorial och utlåtanden:

nr 33, med överlämnande till riksdagen av förteckning över försälda kronoegendomar;

nr 34, angående reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1925—1926 i vad angår jordbruksärendena;

nr 35, i anledning av väckta motioner om utsträckning av återbetalningstiden för lån från kraftledningslånefonden;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av moment 6 i villkoren för lån från gödselvärdslånefonden;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för lån från allmänna nyodlingsfonden;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond;

nr 39, i anledning av väckt motion om anslag till anordnande av mjölkningstävlingar eller andra arbetstävlingar vid jordbruket;

nr 40, i anledning av väckt motion om anslag för utexperimenterande av viss metod att ur torv framställa kvävehaltigt gödningsämne;

nr 41, i anledning av väckt motion om stuteriöverstyrelsens indragning och ersättande med byrå i lantbruksstyrelsen;

nr 42, i anledning av väckta motioner angående vissa egnahemsrörelsen rörande frågor;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av komministerbostället Klockaregården Nr 1 i Skinnskattebergs socken;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen för statsverkets räkning av elektrisk anläggning å landsfiskalsboställe;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Jönköpings stad av vissa rektor vid högre allmänna läroverket i Jönköping på lön anslagna jordområden;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för N. A. Svanberg och P. Larsson från viss skadeståndsskyldighet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av klockarbostället i Osby församling m. m.;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Kalmar regementes förutvarande mötesplats Hultsfred;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en å Bodens fästnings område belägen tomt med tillhörande gatumark;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till överlåtelse av utgården Graneberg under Ultuna egendom i Uppsala län mot erhållande av viss annan egendom;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av viss mark från kyrkoherdebostället i Vilhelmina församling till Vilhelmina socken; och

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett område av Norra Vedbo häradsallmanning i Jönköpings län.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12,56 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 28 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Justerades protokollen för den 22 och den 24 innevarande månad.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om offentligheten av vissa handlingar;

statsutskottets memorial nr 63, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående anslag till medicinalstyrelsen; samt

bevillningsutskottets betänkande nr 29, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 9 A, till Konungen i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnadsarbeten vid kungl. biblioteket;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1925—1926 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprestar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt biskoparna i Härnösands stift E. F. Lönegren och i Luleå stift O. Bergqvist m. m.;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ombyggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet;

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till Lunds stad av vissa byggnader å förutvarande tomten för folkskoleseminariet i Lund m. m.;

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av viss del av folkskoleseminariets i Karlstad tomtområde mot annan mark;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av fortsättningsskola med endast en årskurs; samt

nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare medel för iordningställande av trädgården vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 147, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å ledbultkättingar av mindre diameter än 6 mm. ledbult; och

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med föreskrifter angående medgivande i vissa fall av undantag från gällande bestämmelser om inkomst- och förmögenhetsskatt m. m.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 148, till Konungen, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon m. m.

Vid föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 415, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående ändring i 51 § av folkskolestadgan, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Ledamoten av riksdagens första kammare *E. Svänsson* är på grund av neurosis oförmögen till riksdagsarbete tillsvidare, vilket härmed intygas.

Stockholm den 27/4 1925.

Einar Belfrage,
leg. läkare.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets memorial nr 16, statsutskottets utlåtanden nr 6 och 62 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 25—28.

Föredrogos bankoutskottets memorial:

nr 35, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 1:o c) av bankoutskottets utlåtande nr 30 i anledning av väckta motioner om pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer; och

nr 36, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 33 av bankoutskottets utlåtande nr 33 i anledning av särskilda utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar rörande pensioner åt dels vissa i försvarsväsendets tjänst anställda eller förut anställda personer, dels ock efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer.

De i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogos och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial nr 33, med överlämnande till riksdagen av förteckning över försålda kronoegendomar.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets utlåtanden nr 34—52.

Herr **andre vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag hemställer, att kammaren måtte besluta, att statsutskottets utlåtande nr 6, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, skall uppföras sist bland andra gången bordlagda ärenden på föredragningslistan för morgondagens plenum.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,44 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
